

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

17. oktober 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 2009/72/EF – det indre marked for elektricitet – artikel 2, nr. 3)-6) – begreberne »elektricitetstransmissionssystem« og »elektricitetsdistributionssystem« – sondringskriterier – spændingsniveau – ejendomsretten til aktiverne – artikel 17, stk. 1, litra a) – uafhængig transmissionssystemoperatør – artikel 24 og 26 – distributionssystemoperatør – artikel 32, stk. 1 – tredjeparters frie adgang – adgang til mellemspændingselektricitet – sammenkoblingspunkter mellem transmissions- og distributionssystemerne – medlemsstaternes skøn«

I sag C-31/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Administrativen sad Sofia-grad (forvaltningsdomstolen i Sofia, Bulgarien) ved afgørelse af 4. januar 2018, indgået til Domstolen den 17. januar 2018, i sagen

»Elektrozpredelenie Yug« EAD

mod

Komisia za energiyno i vodno regulirane (KEVR),

procesdeltager:

»BMF Port Burgas« EAD,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan (refererende dommer), vicepræsidenten, R. Silva de Lapuerta, og dommerne I. Jarukaitis, E. Juhász og C. Lycourgos,

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitssekretær: fuldmægtig R. Şereş,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 6. februar 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

- »Elektrozpredelenie Yug« EAD ved advokati H. Nihrizov, P. Stanchev, A. Todorov, B. Petrov, M. Baykushev og G. Dimitrov, bistået af juridisk rådgiver S. Radev,

* Processprog: bulgarsk.

- Komisia za energiyno i vodno regulirane (KEVR) ved I. Ivanov,
- »BMF Port Burgas« EAD ved advokati T. Dimitrova, M. Derelieva, M. Peneva og I. Todorov,
- den franske regering ved C. Mosser, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved O. Beynet og Y.G. Marinova, som befuldmægtigede.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. maj 2019, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, nr. 3) og 5), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/72/EF af 13. juli 2009 om fælles regler for det indre marked for elektricitet og om ophævelse af direktiv 2003/54/EF (EUT 2009, L 211, s. 55).
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem »Elektrozpredelenie Yug« EAD (herefter »ER Yug«), som er eldistributionssystemoperatør for en del af Bulgariens område, og Komisia za energiyno i vodno regulirane (reguleringsmyndigheden for energi og vand, Bulgarien) (herefter »KEVR«) vedrørende faktureringen af »BMF Port Burgas« for gebyrer for adgang til dette system og for transmission af elektricitet via dette system.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Følgende fremgår af 1.-3., 9., 11., 16., 17., 19. og 44. betragtning til direktiv 2009/72:
 - »(1) Formålet med det indre marked for elektricitet, som siden 1999 gradvis har taget form i [Den Europæiske Union], er at stille reelle valgmuligheder til rådighed for alle forbrugere i Den Europæiske Union, privatpersoner som erhvervsdrivende, åbne nye forretningsmuligheder og fremme handelen over grænserne, så der derved kan opnås effektiviseringsgevinster, konkurrencedygtige priser og højere servicestandarder, og at bidrage til øget forsyningsikkerhed og bæredygtighed.
 - (2) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/54/EF af 26. juni 2003 om fælles regler for det indre marked for elektricitet [EUT 2003, L 176, s. 37] har bidraget væsentligt til skabelsen af et sådant indre marked for elektricitet.
 - (3) De rettigheder, der er sikret EU-borgerne i [EUF-]traktaten, herunder fri bevægelighed for varer og tjenesteydelser og fri etableringsret, kan kun udøves i et helt åbent marked, hvor alle forbrugere frit kan vælge leverandør, og alle leverandører frit kan levere til deres kunder.
- [...]
- (9) Uden effektiv adskillelse mellem net på den ene side og produktions- og forsyningsvirksomhed på den anden side (»effektiv adskillelse«) er der risiko for forskelsbehandling, ikke kun hvad angår netdriften, men også hvad angår incitamentet for vertikalt integrerede virksomheder til at investere tilstrækkeligt i deres net.

[...]

- (11) Effektiv adskillelse kan kun sikres ved at fjerne de vertikalt integrerede virksomheders incitament til at forskelsbehandle konkurrenter, hvad netadgang sprog investeringer angår. Ejerskabsmæssig adskillelse, der indebærer udpegning af netejeren som systemoperatør og dennes uafhængighed af alle forsynings- og produktionsinteresser, er klart en effektiv og stabil måde at løse den iboende interessekonflikt på og sikre forsyningsikkerheden. Derfor betegnede Europa-Parlamentet i sin beslutning af 10. juli 2007 om udsigterne for det indre gas- og elmarked [EUT 2008 C 175 E, s. 206] ejerskabsmæssig adskillelse på transmissionsniveauet som det mest effektive middel til at fremme investeringer i infrastruktur på en ikke-diskriminerende måde, fair netadgang for nytilkomne virksomheder og markedsgennemsigthed. Medlemsstaterne bør derfor i forbindelse med ejerskabsmæssig adskillelse forpligtes til at sikre, at den eller de samme personer ikke har ret til at udøve kontrol over en produktions- eller forsyningsvirksomhed, samtidig med, at vedkommende udøver kontrol eller rettigheder over en transmissionssystemoperatør eller et transmissionssystem. Omvendt bør kontrol over et transmissionssystem eller en transmissionssystemoperatør udelukke muligheden for at udøve kontrol eller rettigheder over [en] produktions- eller forsyningsvirksomhed. [...]

[...]

- (16) Ved at oprette en system- eller transmissionsoperatør, der er uafhængig af forsynings- og produktionsinteresser, bør det kunne sikres, at adskillelsen af interesser bliver effektiv, selv om en vertikalt integreret virksomhed fortsat ejer netaktiverne, forudsat at en sådan uafhængig system- eller transmissionsoperatør varetager alle de opgaver, der påhviler en systemoperatør, og forudsat at der indføres detaljeret regulering og et omfattende myndighedstilsyn.
- (17) Når en virksomhed, der ejer et transmissionssystem, den 3. september 2009 indgår i en vertikalt integreret virksomhed, bør medlemsstaterne have mulighed for at vælge mellem ejerskabsmæssig adskillelse og oprettelse af en system- eller transmissionsoperatør, der er uafhængig af forsynings- og produktionsinteresser.

[...]

- (19) Det bør gennem specifikke tillægsregler sikres, at løsningerne med en uafhængig system- eller transmissionsoperatør bliver fuldt ud effektive. Reglerne om den uafhængige transmissionsoperatør skaber hensigtsmæssige reguleringsrammer til sikring af fair konkurrence, tilstrækkelige investeringer, adgang for nye markedsdeltagere og integration af elektricitetsmarkederne. Effektiv adskillelse via den uafhængige transmissionsoperatør bør være baseret på en søjle af organisatoriske foranstaltninger og foranstaltninger vedrørende styring af transmissionssystemoperatørerne og på en søjle af foranstaltninger vedrørende investeringer, der sammenkobler ny produktionskapacitet med nettet og markedsintegrationen gennem et regionalt samarbejde. [...]

[...]

- (44) [...] Etablering og vedligeholdelse af den nødvendige netinfrastruktur, herunder sammenkoblingskapacitet, bør bidrage til at sikre en stabil elektricitetsforsyning. Etablering og vedligeholdelse af den nødvendige netinfrastruktur, herunder sammenkoblingskapacitet og decentraliseret produktion af elektricitet, er vigtige elementer til at sikre en stabil elektricitetsforsyning.«

4 Artikel 1 i direktiv 2009/72 med overskriften »Genstand og anvendelsesområde« fastsætter:

»I dette direktiv fastsættes fælles regler for produktion, transmission, distribution og forsyning af elektricitet samt for forbrugerbeskyttelse med henblik på at forbedre og integrere konkurrencebaserede elektricitetsmarkeder i [Unionen]. Det fastlægger regler for, hvorledes elektricitetssektoren skal organiseres og fungere, hvordan der opnås åben adgang til markedet, hvilke kriterier og procedurer der skal anvendes ved indkaldelse af tilbud og meddelelse af bevillinger, samt hvorledes systemerne skal drives. Det fastlægger endvidere regler for forsyningspligt og elektricitetsforbrugeres rettigheder og præciserer konkurrencevilkårene.«

5 Dette direktivs artikel 2, der har overskriften »Definitioner«, har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

3) »transmission«: transport af elektricitet via det sammenkoblede system for meget høj spænding og højspænding med henblik på levering af elektricitet til endelige kunder eller distributionsvirksomheder, men ikke forsyning

4) »transmissionssystemoperatør«: enhver fysisk eller juridisk person, der er ansvarlig for driften, vedligeholdelsen og om nødvendigt udbygningen af transmissionssystemet i et givet område samt i givet fald dets sammenkoblinger med andre systemer og for at sikre, at systemet på lang sigt kan tilfredsstillende en rimelig efterspørgsel efter transmission af elektricitet

5) »distribution«: transport af elektricitet via høj-, mellem- og lavspændingsdistributionssystemer med henblik på levering af elektricitet til kunder, men ikke forsyning

6) »distributionssystemoperatør«: en fysisk eller juridisk person, der er ansvarlig for driften, vedligeholdelsen og om nødvendigt udbygningen af distributionssystemet i et givet område samt i givet fald dets sammenkoblinger med andre systemer og for at sikre, at systemet på lang sigt kan tilfredsstillende en rimelig efterspørgsel efter distribution af elektricitet

7) »kunde«: grossist eller endelig elektricitetskunde

8) »grossist«: enhver fysisk eller juridisk person, der køber elektricitet med henblik på videresalg inden for eller uden for det system, hvor den pågældende er etableret

9) »endelig kunde«: kunde, der køber elektricitet til eget brug

[...]

19) »forsyning«: salg, herunder videresalg, af elektricitet til kunder

[...]«

6 Kapitel IV og V i direktiv 2009/72, der indeholder direktivets artikel 9-23, fastsætter de bestemmelser, der gælder for henholdsvis driften af transmissionssystemerne og for uafhængige transmissionssystemoperatører, mens det pågældende direktivs kapitel VI, der indeholder direktivets artikel 24-29, vedrører driften af distributionssystemerne.

7 Artikel 9 i direktiv 2009/72, som er indeholdt i direktivets kapitel IV, og som har overskriften »Adskillelse af transmissionssystemer og transmissionssystemoperatører«, fastsætter:

»1. Medlemsstaterne sikrer følgende fra den 3. marts 2012:

- a) hver virksomhed, der ejer et transmissionssystem, optræder som transmissionssystemoperatør
- b) den eller de samme personer har ikke ret til:
 - i) direkte eller indirekte at udøve kontrol over en virksomhed, der varetager produktions- eller forsyningsopgaver, og samtidig direkte eller indirekte at udøve kontrol over eller udøve rettigheder over en transmissionssystemoperatør eller et transmissionssystem, eller
 - ii) direkte eller indirekte at udøve kontrol over en transmissionssystemoperatør eller et transmissionssystem og samtidig direkte eller indirekte at udøve kontrol over eller udøve rettigheder over en virksomhed, der varetager produktions- eller forsyningsopgaver
- c) den eller de samme personer har ikke ret til at udpege medlemmer til tilsynsorganet, bestyrelsen eller andre organer, der repræsenterer virksomheden juridisk, for en transmissionssystemoperatør eller et transmissionssystem, og samtidig direkte eller indirekte at udøve kontrol over eller udøve rettigheder over en virksomhed, der varetager produktions- eller forsyningsopgaver, og
- d) den samme person har ikke ret til at være medlem af tilsynsorganet, bestyrelsen eller andre organer, der repræsenterer virksomheden juridisk, for både en virksomhed, der varetager produktions- eller forsyningsopgaver, og en transmissionssystemoperatør eller et transmissionssystem.

[...]

8. Hvis transmissionssystemet den 3. september 2009 tilhører en vertikalt integreret virksomhed, kan en medlemsstat bestemme ikke at anvende stk. 1.

I så tilfælde skal den pågældende medlemsstat:

- a) enten udpege en uafhængig systemoperatør i henhold til artikel 13 eller
- b) overholde bestemmelserne i kapitel V.

[...]«

8 Artikel 17 i direktiv 2009/72, som er indeholdt i direktivets kapitel V, der vedrører uafhængige transmissionssystemoperatører, og som har overskriften »Aktiver, udstyr, personale og identitet«, bestemmer:

»1. Transmissionssystemoperatører skal være udstyret med alle de menneskelige, tekniske, fysiske og finansielle ressourcer, der er nødvendige, for at de kan opfylde deres forpligtelser i henhold til dette direktiv og varetage elektricitetstransmissionsaktiviteten, navnlig:

- a) de aktiver, der er nødvendige for elektricitetstransmissionsaktiviteten, herunder transmissionssystemet, skal være ejet af transmissionssystemoperatøren

[...]«

- 9 Artikel 24 i direktiv 2009/72, som er indeholdt i direktivets kapitel VI, der vedrører drift af distributionssystemer, og som har overskriften »Udpegning af distributionssystemoperatører«, har følgende ordlyd:

»For en periode, som fastlægges af medlemsstaterne under hensyntagen til effektivitet og økonomisk balance, udpeger medlemsstaterne eller anmoder medlemsstaterne de virksomheder, som har ansvaret for distributionsfaciliteter, om at udpege en eller flere distributionssystemoperatører. Medlemsstaterne påser, at distributionssystemoperatørerne handler i overensstemmelse med artikel 25, 26 og 27.«

- 10 Direktivets artikel 26 med overskriften »Udskillelse af distributionssystemoperatører« fastsætter:

»1. Er distributionssystemoperatøren en del af en vertikalt integreret virksomhed, skal operatøren i det mindste være uafhængig, hvad angår retlig form, organisation og beslutningstagning, af andre aktiviteter, der ikke vedrører distribution. Disse regler indebærer ikke en forpligtelse til at adskille ejerskab til aktiver i distributionssystemoperatøren fra den vertikalt integrerede virksomhed.

2. Ud over kravene i stk. 1 skal distributionssystemoperatøren, når denne er en del af en vertikalt integreret virksomhed, være uafhængig, hvad angår organisation og beslutningstagning, af de andre aktiviteter, der ikke vedrører distribution. Med henblik herpå gælder følgende minimumskriterier:

[...]

c) distributionssystemoperatøren skal have reel beslutningskompetence uafhængigt af den vertikalt integrerede elektricitetsvirksomhed for så vidt angår de aktiver, der er nødvendige for at drive, vedligeholde eller udvikle nettet. Distributionssystemoperatøren skal råde over de nødvendige ressourcer til at varetage disse opgaver, herunder menneskelige, tekniske, fysiske og finansielle ressourcer. [...]

- 11 Artikel 32 i direktiv 2009/72 med overskriften »Tredjeparts adgang«, som er indeholdt i direktivets kapitel VIII med overskriften »Tilrettelæggelse af systemadgangen«, bestemmer følgende i stk. 1:

»Medlemsstaterne drager omsorg for, at der indføres en ordning for tredjeparts adgang til transmissions- og distributionssystemerne, som bygger på offentliggjorte tariffer, der gælder for alle privilegerede kunder, og som anvendes objektivt og uden forskelsbehandling mellem systembrugerne [...]

Bulgarsk ret

- 12 Artikel 86, stk. 1, i Zakon za energetikata (energiloven) (DV nr. 107, 2003, herefter »ZE«) bestemmer:

»Transport af elektricitet udføres af elektricitetstransmissionssystemoperatøren, som råder over en licens til at transportere elektricitet [...]

- 13 ZE's artikel 88, stk. 1, er affattet således:

»Distributionen af elektricitet og driften af distributionssystem skal udøves af distributionssystemoperatører, som er ejere af sådanne net i et afgrænset område, og som råder over en licens til at distribuere elektricitet i det pågældende område. [...]

14 Artikel 1 i de supplerende bestemmelser til ZE (DV nr. 54, 2012) indeholder følgende definitioner:

»20. »elektricitetstransmissionssystem«: en helhed af elkabler og elektricitetsanlæg, som tjener til transport, transformation af elektriciteten fra høj- til mellemspænding og omfordeling af elektricitetsstrømmene

[...]

22. »elektricitetsdistributionssystem«: en helhed af elkabler og elektricitetsanlæg med høj-, mellem- og lavspænding, som tjener til distribution af elektricitet

[...]

44. »transmission af elektricitet [...]«: transport af elektricitet [...] via transmissionssystemet [...]

[...]

49. »distribution«: transport af elektricitet [...] via distributionssystemerne.«

15 Artikel 124 og 125 i Naredba n° 6 za prisaedynyavane na proizvoditeli i klienti na elektricheska energyia kam prenosnata ili kam razpredelitelnite elektricheski mrezhi (bekendtgørelse nr. 6 om tilslutning af elproducenter og -kunder til elektricitetstransmissions- eller elektricitetsdistributionssystemer) af 24. februar 2014 fastlægger grænsen for ejerforholdet mellem transmissionssystemoperatørens anlæg og distributionssystemoperatørens anlæg.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

16 ER Yug er indehaver af en enlicens tildelt af KEVR den 13. august 2014, på grundlag af hvilken selskabet sikrer distribution af elektricitet via et distributionssystem, som det er operatør for, inden for det område, der er omfattet af licensen, dvs. Syd-Øst-Bulgarien.

17 Dette område omfatter havneterminalerne »Burgas Vest« og »Burgas Øst 2«, som BMF som koncessionshaver sikrer driften af og leverer tilknyttede tjenesteydelser.

18 BMF's faciliteter, der tilhører havneterminalen »Burgas Øst 2«, er tilsluttet elnettet via et mellemspændingskabel (20 kV) kaldet »Novo pristanishte« (»Ny havn«), som på mellemspændingsniveau er tilsluttet en mellemspændingsanordning (også denne på 20 kV) i den elektriske transformatorunderstation »Ribari« (»Fiskere«). Det statsejede elkabel »Novo pristanishte« blev betroet BMF som et nødvendigt aktiv for driften af de terminaler, som der blev givet koncession på. Den elektriske transformatorunderstation »Ribari« ejes af Bulgariens transmissionssystemoperatør, selskabet Elektroenergien sistemen operator (herefter »ESO«).

19 Elektricitet, der transmitteres via det højspændingstransmissionssystemet, der drives af ESO, omdannes i sammenkoblingspunkter mellem transmissionssystemet og distributionssystemet i transformator nr. 1 og 2 for at give mulighed for kobling af en spænding på 110 kV (højspænding) med en spænding på 20 kV (mellemspænding) for at kunne blive ført til mellemspændingsanordningen (20 kV) i understationen »Ribari«. De kommercielle instrumenter for måling af den elektricitet, der ledes fra ESO's transmissionssystem til ER Yugs distributionssystem, som sidstnævnte ejer, er monteret direkte efter transformator nr. 1 og 2, ved tilslutningerne til celle nr. 26 og 39 i mellemspændingsanordningen (20 kV) i understationen »Ribari«. Elkablet »Novo pristanishte« er tilsluttet denne anordning (20 kV) ved celle nr. 44. Dette kabel bruges til at transmittere og forsyne udelukkende BMF med elektricitet.

- 20 Den 30. september 2013 indgik ER Yug og BMF en aftale vedrørende net tjenesteydelser, på baggrund af hvilken ER Yug gav BMF adgang til elektricitetsdistributionssystemet og sikrede transmission af elektricitet via dette system med henblik på at forsyne BMF's faciliteter på havneområdet i Burgas med elektricitet.
- 21 Da BMF var af den opfattelse, at virksomheden var tilsluttet transmissionssystemet direkte, opsagde BMF den 6. oktober 2016 ensidigt aftalen med ER Yug og indgik en række aftaler med ESO om adgang til transmissionssystemet, levering af net tjenesteydelser og transmission af elektricitet med henblik på at forsyne BMF's nævnte faciliteter med elektricitet. På grundlag af disse aftaler monterede ESO dets egne kommercielle instrumenter til måling af elektriciteten transmitteret gennem elkablet »Novo pristanishte«.
- 22 Da ER Yug imidlertid var af den opfattelse, at disse faciliteter fortsat var tilsluttet distributionssystemet, fortsatte denne virksomhed med at fakturere BMF for gebyrer for adgang til distributionssystemet og transmission af elektricitet via dette system.
- 23 BMF klagede til KEVR, der ved afgørelse nr. Zh-37 af 28. februar 2017 fandt, at ER Yug efter udløbet af den opsigelsesfrist, der er fastsat for ophævelse af kontrakten med BMF, ikke længere havde grundlag for at fakturere sidstnævnte for gebyrer for adgang til elektricitetsdistributionssystemet og transmission via dette system. KEVR fandt, at de af BMF berørte faciliteter var direkte tilsluttet ESO's elektricitetstransmissionssystem, og at BMF dermed havde direkte adgang til dette system. KEVR pålagde derfor dels ER Yug at ophøre med at fakturere BMF for gebyrer for adgang til distributionssystemet og for transmission af elektricitet via dette system, dels at revidere gebyrerne faktureret efter udløbet af opsigelsesfristen for den med BMF indgåede aftale.
- 24 ER Yug har anlagt sag til prøvelse af denne afgørelse ved Administrativen sad Sofia-grad (forvaltningsdomstolen i Sofia, Bulgarien).
- 25 Inden for rammerne af den ved den forelæggende ret verserende sag har ER Yug gjort gældende, at BMF, så længe virksomheden er tilsluttet elektricitetsdistributionssystemet, ikke kan opsiges aftalen om adgang til og transmission af elektricitet via dette system. I opbygningen af direktiv 2009/72 udgøres det grundlæggende kriterium for sondringen mellem elektricitetstransmissionssystemer og elektricitetsdistributionssystemer af spændingsniveauet for den elektricitet, som leveres af disse: nemlig dels meget høj spænding og højspænding for transmissionssystemer, dels høj-, mellem- og lavspænding for distributionssystemer. Definitionen af transmission af elektricitet i § 1, nr. 20 og 44, i de supplerende bestemmelser til ZE er ikke forenelig med definitionen i artikel 2, nr. 3), i direktiv 2009/72, der i kraft af sin direkte virkning og princippet om EU-rettens forrang skal anvendes direkte. Heraf følger, at levering af net tjenesteydelser på mellemspændingsniveau udgør distribution af elektricitet. Transmissionssystemoperatøren ESO har således ikke ret til at slutte sine kunder til mellemspændingsanordningen og levere net tjenesteydelser til dem på mellemspændingsniveau, fordi disse aktiviteter henhører under tjenesteydelser om distribution af elektricitet, med hensyn til hvilke ER Yug er indehaver af en licens for det område, hvor de af BMF's berørte faciliteter er beliggende.
- 26 BMF har for sit vedkommende gjort gældende, at virksomhedens faciliteter er direkte tilsluttet elektricitetstransmissionssystemet via understationen »Ribari«, som ejes af ESO. For så vidt som hverken denne understation eller kablet »Novo pristanishte«, som er tilsluttet denne understation, ejes af ER Yug, udgør de ikke elementer i elektricitetsdistributionssystemet. Efter BMF's opfattelse opfylder ER Yugs licens derfor hverken betingelserne for at levere tjenesteydelserne adgang til og transmission via elektricitetsdistributionssystemet eller følgelig for at fakturere for disse tjenesteydelser. Desuden indeholder ZE ikke nogen bestemmelser, der forbyder kunden at tilslutte sig elektricitetstransmissionssystemet direkte.

- 27 Den forelæggende ret har bemærket, at det i den foreliggende sag skal fastslås, hvilket elnet de af BMF's berørte faciliteter er tilsluttet, dvs. distributions- eller transmissionssystemet, og således til hvilken operatør selskabet skal betale gebyrerne for net tjenesteydelserne. Den forelæggende ret finder det afgørende at fastlægge det relevante kriterium for sondringen mellem »transmission« og »distribution« af elektricitet samt mellem begreberne »transmissionssystem« og »distributionssystem«. Såfremt spændingsniveauet skulle betragtes som det eneste kriterium for sondringen, skal BMF, idet elkablet »Novo pristanishte« er tilsluttet mellemspændingsanordningen i understationen »Ribari«, nemlig betale gebyrerne for net tjenesteydelserne til ER Yug, der har eneret til at levere net tjenesteydelser til alle kunder, som er tilsluttet på mellemspændingsniveau inden for det område, der er omfattet af virksomhedens licens, uafhængigt af, om ER Yug er ejer af de respektive anlæg eller ej.
- 28 Den forelæggende ret er i lighed med flertallet af de bulgarske retsinstanser af den opfattelse, at det fremgår af ZE's artikel 88, stk. 1, artikel 124 og 125 i Naredba n° 6 za prisaedynyavane na proizvoditeli i klienti na elektricheska energia kam prenosnata ili kam razpredelitelnite elektricheski mrezihi (reglement nr. 6 om tilslutning af elektricitetsproducenter og kunder til transmissions- eller distributionssystemer til elektricitet) samt af selve den licens, som blev tildelt ER Yug, at den nationale lovgiver har sondret mellem transmissionssystemet og distributionssystemet på baggrund af, om elektricitetsanlæggene ejes af transmissionssystemoperatøren eller distributionssystemoperatøren. Med hensyn til spændingsniveauet er den nationale lovgivers holdning derimod ikke tilsvarende klar. Det fremgår imidlertid af definitionerne i artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv 2009/72, at det eneste relevante kriterium ifølge EU-lovgiver er den transporterede elektricitets spændingsniveau, som bekræftet af Domstolen i præmis 48 i dom af 22. maj 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298).
- 29 På denne baggrund har Administrativen sad Sofia-grad (forvaltningsdomstolen i Sofia) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal bestemmelserne i artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv [2009/72] fortolkes således, at det eneste kriterium for sondringen mellem distributionsnettet og transmissionsnettet og dermed mellem aktiviteterne »distribution« og »transmission« af elektricitet er spændingsniveauet, og at medlemsstaterne trods deres handlefrihed til at henføre netbrugerne til den ene eller den anden type af net (transmissions- eller distributionsnet) ikke må indføre ejendomsretten til de aktiver, der benyttes til at udøve disse aktiviteter, som et yderligere kriterium for sondringen mellem aktiviteterne transmission og distribution?
 - 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende: Skal de elektricitetskunder, som har en tilslutning til mellemspændingsnettet, altid behandles som kunder hos den distributionsnetoperatør, der har licens for det pågældende område, uafhængigt af ejerforholdet til det udstyr, som disse kunders elektriske anlæg direkte er tilsluttet, og uafhængigt af de aftaler, som kunderne har direkte med transmissionsnetoperatøren?
 - 3) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende: Er nationale bestemmelser som bestemmelsen i § 1, nr. 44, sammenholdt med nr. 20 i de supplerende bestemmelser til [ZE], hvorefter »transmission af elektricitet« er transport af elektricitet via transmissionsnettet, og »elektricitetstransmissionsnettet« er [»helheden af elektriske ledninger og anlæg, som tjener til transmission, transformation af elektriciteten fra højspænding til mellemspænding og omfordeling af energistrømmene«], forenelige med ånden i og formålet med [direktiv 2009/72]? [...] Er – på de samme betingelser – nationale bestemmelser som energilovens artikel 88, stk. 1, hvorefter] »Distribution af elektricitet og drift af elektricitetsdistributionsnettene udøves af distributionsnetoperatører, som er ejere af sådanne net i et begrænset område, og som har fået licens til at distribuere elektricitet i det pågældende område« [i overensstemmelse med direktiv 2009/72] lovlige?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 30 BMF har gjort gældende, at de forelagte spørgsmål ikke er relevante for at kunne træffe afgørelse i hovedsagen, og følgelig kan de ikke antages til realitetsbehandling. Denne tvist vedrører alene en brugers ret til at bringe en elektricitetsforsyningsaftale indgået uden grundlag med et selskab, ER Yug, der hverken er ejer af det system, der leverer elektricitet, eller ansvarlig for driften og funktionen af systemets anlæg, til ophør. Det centrale spørgsmål i denne sammenhæng er, om en bruger har ret til at blive tilsluttet et anlæg, som ejes af en uafhængig transmissionssystemoperatør. Den forelæggende ret har imidlertid stillet irrelevante spørgsmål med hensyn til »transmission« og »distribution« af elektricitet. Fortolkningen af de EU-retlige bestemmelser, der finder anvendelse i denne sag, giver i øvrigt ikke anledning til nogen tvivl, og desuden blev disse bestemmelser gennemført i bulgarsk ret.
- 31 I denne forbindelse bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at det inden for rammerne af det samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, der er indført i artikel 267 TEUF, udelukkende tilkommer den nationale retsinstans, for hvem en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retlige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, som den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (jf. bl.a. dom af 26.10.2017, *Balgarska energiyna borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, præmis 30).
- 32 Den formodning for, at de præjudicielle spørgsmål, som en national ret har forelagt, er relevante, kan kun undtagelsesvis afvises, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål. En anmodning om præjudiciel afgørelse har ikke til formål at indhente responsa vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål, men tilsigter at opfylde et behov med henblik på selve afgørelsen af en retstvist, der vedrører EU-retten (jf. bl.a. dom af 26.10.2017, *Balgarska energiyna borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, præmis 31).
- 33 I det foreliggende tilfælde skal det bemærkes, at de af den forelæggende ret stillede spørgsmål, som er rejst i forbindelse med en tvist mellem en elektricitetsdistributionssystemoperatør og en bruger, der hævder at være direkte tilsluttet transmissionssystemet med henblik på adgang til mellemspændingselektricitet, bl.a. vedrører fortolkningen af begreberne »distribution« og »transmission« af elektricitet i artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv 2009/72 med henblik på dels at afgøre, om en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der definerer begreberne transmissions- og distributionssystemer (for elektricitet), er i overensstemmelse med disse bestemmelser, dels hvilket et af disse systemer denne bruger under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder skal anses for at være tilsluttet, og følgelig hvilken operatør brugeren er forpligtet til at betale for retten til adgang og transmission af den leverede elektricitet.
- 34 Under disse omstændigheder fremgår det ikke, at de præjudicielle spørgsmål, der vedrører fortolkningen af EU-retlige bestemmelser i forbindelse med en tvist, der verserer for den forelæggende ret, er åbenbart irrelevante.
- 35 Det er i denne henseende uden betydning, at fortolkningen af disse bestemmelser ikke giver anledning til nogen tvivl, eller at de er blevet gennemført i national ret, idet disse betragtninger vedrører de forelagte spørgsmåls realitet og ikke deres formalitet.
- 36 Disse spørgsmål kan følgelig antages til realitetsbehandling.

Det første og det tredje spørgsmål

- 37 Med det første og det tredje spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv 2009/72 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning såsom den i hovedsagen omhandlede, der dels definerer begreberne »elektricitetstransmissionssystem« og »elektricitetsdistributionssystem« ikke alene på baggrund af kriteriet om det elektriske spændingsniveau, men også på baggrund af ejendomsretten til de aktiver, der benyttes til at udøve de respektive aktiviteter transmission og distribution, dels fastsætter, at transformation af elektricitet for at muliggøre overgang fra høj- til mellemspænding er omfattet af et elektricitetstransmissionssystemets aktivitet.
- 38 Det skal bemærkes, at direktiv 2009/72, som det fremgår af artikel 1, har til formål at fastsætte fælles regler for bl.a. transmission og distribution af elektricitet med henblik på at forbedre og integrere konkurrencebaserede elektricitetsmarkeder i EU.
- 39 Som det fremgår af tredje betragtning hertil, har direktiv 2009/72 især til formål at skabe et helt åbent marked, hvor alle forbrugere frit kan vælge leverandør, og alle leverandører frit kan levere til deres kunder med henblik på at gennemføre det indre marked for elektricitet (dom af 28.11.2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 og C-273/17, EU:C:2018:961, præmis 36 og 55).
- 40 I denne sammenhæng er en ikke-diskriminerende, gennemsigtig adgang til elektricitetstransmissions- og distributionssystemerne til rimelige priser nødvendig for velfungerende konkurrence og af afgørende betydning (jf. analogt dom af 22.5.2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, præmis 40, og af 9.10.2008, Sabatauskas m.fl., C-239/07, EU:C:2008:551, præmis 31).
- 41 Navnlig udgør tredjeparters frie adgang til transmissions- og distributionssystemer, der er indført ved artikel 32, stk. 1, første og andet punktum, i direktiv 2009/72, som Domstolen allerede gentagne gange har fastslået, en af de væsentlige foranstaltninger, som medlemsstaterne skal træffe til gennemførelse af det indre marked for elektricitet (dom af 28.11.2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 og C-273/17, EU:C:2018:961, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 42 For at nå disse mål pålægger direktiv 2009/72, som det fremgår af niende betragtning hertil, effektiv selskabsretlig og funktionel adskillelse mellem net på den ene side og produktions- og forsyningsvirksomhed på den anden side for at undgå forskelsbehandling, ikke kun hvad angår netdriften, men også hvad angår incitamentet for vertikalt integrerede virksomheder til at investere tilstrækkeligt i deres net.
- 43 Begreberne distributionssystem og transmissionssystem er ikke defineret som sådan i direktiv 2009/72. Derimod defineres begrebet »transmission« i direktivets artikel 2, nr. 3), som transport af elektricitet via det sammenkoblede system for meget høj spænding og højspænding med henblik på levering af elektricitet til endelige kunder eller distributionsvirksomheder, men ikke selve »forsyningen«. I artikel 2, nr. 5), defineres begrebet »distribution« som transport af elektricitet via høj-, mellem- og lavspændingsdistributionssystemer med henblik på levering af elektricitet til kunder, men ikke selve »forsyningen«. Begrebet »forsyning« skal ifølge det pågældende direktivs artikel 2, nr. 19), forstås således, at det betegner salg af elektricitet til kunder (jf. analogt dom af 22.5.2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, præmis 45, og i denne retning dom af 28.11.2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 og C-273/17, EU:C:2018:961, præmis 28).
- 44 Da disse definitioner ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret, følger det såvel af kravene om en ensartet anvendelse af EU-retten som af lighedsprincippet, at disses ordlyd normalt skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele EU (bl.a. dom af 11.4.2019, Tarola, C-483/17, EU:C:2019:309, præmis 36).

- 45 Det følger klart af disse definitioner dels, at et transmissionssystem er et sammenkoblet system, der ved meget høj spænding og højspænding leverer elektricitet, der er beregnet for salg til endelige kunder eller distributører, dels, at et distributionssystem er et system, der ved høj-, mellem- og lavspænding leverer elektricitet, der er beregnet for salg til grossister eller endelige kunder (jf. analogt dom af 22.5.2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, præmis 46, og af 28.11.2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 og C-273/17, EU:C:2018:961, præmis 29).
- 46 Heraf fremgår det for det første, at det for så vidt angår karakteren af transmissions- og distributionssystemer i direktiv 2009/72's forstand og mængden af elektricitet, der transporteres gennem disse systemer, skal bemærkes, at det alene er denne elektricitets spænding, der udgør et relevant kriterium for, om et system udgør et distributionssystem eller et transmissionssystem som omhandlet i dette direktiv (jf. analogt dom af 22.5.2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, præmis 48, og af 28.11.2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 og C-273/17, EU:C:2018:961, præmis 30).
- 47 Domstolen har således allerede præciseret, at hverken datoen, hvorpå et sådant system indføres, eller den omstændighed, at systemet er bestemt til egetforbrug og drives af en privat aktør, og som et begrænset antal produktions- og forbrugsenheder er tilkoblet, eller dets størrelse eller dets elektricitetsforbrug, udgør relevante kriterier i denne forbindelse, eftersom EU-lovgiver ikke ønskede at udelukke visse distributions- eller transmissionssystemer fra anvendelsesområdet for dette direktiv på grund af sådanne kriterier (jf. analogt dom af 22.5.2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, præmis 49, og i denne retning dom af 28.11.2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 og C-273/17, EU:C:2018:961, præmis 31 og 35).
- 48 For det andet fremgår det af definitionerne i artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv 2009/72, at det relevante kriterium for sondringen med hensyn til formålet med transmissions- og distributionssystemer som omhandlet i dette direktiv, således som generaladvokaten har bemærket i punkt 51 og 53 i forslaget til afgørelse, ligger i den kategori af kunde, som den leverede elektricitet er beregnet til, idet et transmissionssystem er beregnet for salg til endelige kunder eller distributører, mens et distributionssystem er beregnet for salg af elektricitet til grossister eller endelige kunder.
- 49 Det følger heraf, at systemer, som bruges til transmission af elektricitet med meget høj spænding og højspænding, der er beregnet for salg til endelige kunder eller distributører på den ene side, og systemer, som bruges til transport af elektricitet med høj-, mellem- og lavspænding, som er bestemt til at sælges til grossister eller endelige kunder på den anden side, udgør henholdsvis transmissionssystemer og distributionssystemer, der falder ind under anvendelsesområdet for direktiv 2009/72 (jf. i denne retning dom af 28.11.2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 og C-273/17, EU:C:2018:961, præmis 37).
- 50 Ganske vist foretager direktiv 2009/72 ikke en udtømmende harmonisering af reglerne vedrørende bl.a. transmission eller distribution af elektricitet, idet det har til formål gradvis at oprette et velfungerende indre marked for elektricitet (jf. i denne retning dom af 1.7.2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, præmis 86, og af 6.12.2018, FENS, C-305/17, EU:C:2018:986, præmis 23-25).
- 51 Desuden giver artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv 2009/72, som ganske vist indeholder de kriterier, der gør det muligt at sondre mellem begreberne elektricitetstransmissionssystemer og elektricitetsdistributionssystemer, ikke desto mindre de enkelte medlemsstater en vis skønsmargen ved gennemførelsen af disse kriterier, som det navnlig fremgår af overlappningen af de deri indeholdte definitioner med hensyn til højspænding og de omhandlede kunder.

- 52 I mangel på en bestemmelse herom på dette punkt i direktivet har medlemsstaterne – så længe de overholder sontringen i den nævnte artikel 2, nr. 3) og 5), mellem meget høj spænding, høj-, mellem- og lavspænding – fortsat kompetence til, som generaladvokaten har bemærket i punkt 64 i forslaget til afgørelse, at fastlægge de præcise tærskler, der gør det muligt at sondre mellem disse forskellige spændingsniveauer.
- 53 For så vidt som både transmissionssystemoperatøren og distributionssystemoperatøren, således som det følger af artikel 2, nr. 4) og 6), i direktiv 2009/72, kan være ansvarlig for de respektive sammenkoblinger mellem systemerne, kan medlemsstaterne ligeledes under overholdelse af definitionerne i denne artikels nr. 3) og 5) frit bestemme, om sammenkoblingspunkterne er en del af transmissionssystemet eller distributionssystemet.
- 54 En national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter transformation i en elektrisk understation af elektrisk spænding for at muliggøre overgang fra højspænding til mellemspænding er omfattet af et elektricitetstransmissionssystemets aktivitet, overskrider ikke medlemsstaternes skønsmargen med henblik på gennemførelsen af artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv 2009/72, idet et sådant valg, indført af EU-lovgiver, foretages på baggrund af spændingsniveauet.
- 55 Derimod kan medlemsstaterne med risiko for at skade den ensartede fortolkning og anvendelse af artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv 2009/72 ikke tilføje andre supplerende kriterier end dem vedrørende spændingsniveauet og den kategori af kunder, som elektriciteten skal leveres til, for at definere begreberne distributions- og transmissionssystemer.
- 56 Som generaladvokaten har fremhævet i punkt 60 og 61 i forslaget til afgørelse – selv om direktiv 2009/72 ikke foretager en udtømmende harmonisering af de områder, som det regulerer – har begreberne transmissionssystem og distributionssystem som omhandlet i dette direktiv en grundlæggende karakter i direktivets opbygning, idet det nævnte direktiv med henblik på gennemførelse af det indre marked for elektricitet, således som det fremgår af bestemmelserne i kapitel IV-VI, og som det allerede er anført i nærværende doms præmis 42, dels indebærer en effektiv juridisk og funktionel adskillelse af disse systemer, dels undergiver disse og operatører heraf særskilte regler.
- 57 Under sådanne omstændigheder er medlemsstaterne forpligtet til med henblik på at sikre en ensartet anvendelse af direktiv 2009/72, som er egnet til at opnå oprettelsen af det hermed tilsigtede konkurrenceprægede marked, at definere begreberne elektricitetsdistributions- og elektricitetstransmissionssystemer i dette direktivs forstand ved blot at henholde sig til de to eneste kriterier, som er fastsat i direktivets artikel 2, nr. 3) og 5), vedrørende henholdsvis spændingsniveauet og den kategori af kunder, som elektriciteten skal leveres til.
- 58 Det følger heraf, at medlemsstaterne ikke kan sondre mellem begreberne elektricitetsdistributions- og elektricitetstransmissionssystemer i direktiv 2009/72's forstand ved at støtte sig på et supplerende kriterium i forhold til dem, der er fastsat i artikel 2, nr. 3) og 5), heri.
- 59 Det skal følgelig bemærkes, at disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der som kriterium for sontringen mellem et transmissionssystem og distributionssystem – ud over kriteriet om det elektriske spændingsniveau – anvender ejendomsretten til de berørte elektricitetsanlæg.
- 60 Hvad angår det tilfælde, som den forelæggende ret har henvist til, hvorefter et sådant kriterium for sontring bl.a. følger af den fortolkning, som et flertal af nationale retter har foretaget af denne lovgivning, skal det i øvrigt bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at den pligt for medlemsstaterne, der følger af et direktiv til at virkeliggøre dets mål, og pligten i medfør af artikel 4, stk. 3, TEU til at træffe alle almindelige eller særlige foranstaltninger for at sikre opfyldelsen af denne

forpligtelse påhviler alle myndighederne i medlemsstaterne, herunder også domstolene inden for deres kompetence (dom af 14.5.2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, præmis 68 og den deri nævnte retspraksis).

- 61 Heraf følger, at de nationale domstole ved anvendelsen af national ret er forpligtede til at tage hensyn til samtlige bestemmelser i denne ret og til at benytte sig af de fortolkningsmetoder, der er anerkendt i denne, for i videst muligt omfang at fortolke den i lyset af det pågældende direktivs ordlyd og formål med henblik på at opnå det med direktivet tilsigtede resultat og således handle i overensstemmelse med artikel 288, stk. 3, TEUF (dom af 14.5.2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, præmis 69 og den deri nævnte retspraksis).
- 62 Kravet om en overensstemmende fortolkning omfatter forpligtelsen for de nationale domstole til i givet fald at ændre en fast retspraksis, såfremt denne er baseret på en fortolkning af national ret, som er uforenelig med formålene med et direktiv (dom af 14.5.2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, præmis 70 og den deri nævnte retspraksis).
- 63 Det skal ligeledes præciseres, at når en medlemsstat i lighed med Republikken Bulgarien med henblik på at adskille driften af elektricitetstransmissionssystemet fra aktiviteterne i forbindelse med elektricitetsproduktion- og forsyning har besluttet at anvende den mulighed, der er fastsat i artikel 9, stk. 8, litra b), i direktiv 2009/72, som tillader medlemsstaten ikke at anvende bestemmelserne i artikel 9, stk. 1, om ejerskabsmæssig adskillelse til at udpege en uafhængig transmissionssystemoperatør, indebærer et sådant valg for denne medlemsstat en forpligtelse til at overholde bestemmelserne i nævnte direktivs kapitel V, der omfatter direktivets artikel 17, stk. 1, litra a) (jf. i denne retning dom af 26.10.2017, Balgarska energiyna bursa, C-347/16, EU:C:2017:816, præmis 32, 33 og 41).
- 64 Det kræves imidlertid udtrykkeligt i henhold til denne sidstnævnte bestemmelse, at uafhængige transmissionssystemoperatører skal være ejere af de aktiver, der er nødvendige for elektricitetstransmissionsaktiviteten, navnlig transmissionssystemet, og dette bl.a. med henblik på at sikre disse operatører fuld og reel uafhængighed i forhold til produktions- og forsyningsvirksomhed, som det fremgår af 16., 17. og 19. betragtning til direktiv 2009/72 (jf. i denne retning dom af 26.10.2017, Balgarska energiyna bursa, C-347/16, EU:C:2017:816, præmis 34).
- 65 De bestemmelser i direktiv 2009/72, der finder anvendelse på distributionssystemoperatører, hvilke bestemmelser findes i dette direktivs kapitel VI, som indeholder artikel 24-29, pålægger derimod ikke et sådant krav med hensyn til distributionssystemoperatører.
- 66 Artikel 26 i direktiv 2009/72 om ejerskabsmæssig adskillelse af distributionssystemoperatører er nemlig for det første begrænset til i stk. 1 at fastsætte, at er distributionssystemoperatøren en del af en vertikalt integreret virksomhed, skal vedkommende i det mindste være uafhængig, hvad angår retlig form, organisation og beslutningstagning, af andre aktiviteter, der ikke vedrører distribution, uden dog at være forpligtet til at adskille ejerskab til vedkommendes aktiver i denne virksomhed.
- 67 For det andet skal distributionssystemoperatøren ifølge artiklens stk. 2, litra c), højst have »reel beslutningskompetence« uafhængigt af den vertikalt integrerede elektricitetsvirksomhed for så vidt angår de aktiver, der er nødvendige for at drive, vedligeholde eller udvikle systemet.
- 68 Som generaladvokaten har anført i punkt 74 i forslaget til afgørelse, kan den betingelse, som er fastsat i national ret om, at distributionssystemoperatøren skal være ejer af dette system – selv om den ikke er pålagt ved direktiv 2009/72 – ligesom den betingelse, der er fastsat for transmissionssystemoperatører i det pågældende direktivs artikel 9, stk. 1, litra a), og i artikel 17, stk. 1, litra a) –, imidlertid forstærke den faktiske adskillelse mellem de forskellige aktiviteter i elektricitetssektoren.

- 69 En sådan betingelse synes ligeledes at kunne tilskynde en distributionssystemoperatør til at investere i sit system og således bidrage til at gennemføre et af de mål, der forfølges med direktiv 2009/72, der, som det navnlig fremgår af 9., 11., 19. og 44. betragtning heri, består i at fremme investeringer i infrastruktur for at sikre en stabil elektricitetsforsyning.
- 70 Denne betingelse må imidlertid ikke udgøre en hindring for opfyldelsen af det med dette direktiv forfulgte mål, der, som det fremgår af nærværende doms præmis 38-40, består i at oprette et åbent indre marked for elektricitet, hvorpå der sikres en velfungerende konkurrence.
- 71 Navnlig når et system, som anført af generaladvokaten i punkt 78-81 i forslaget til afgørelse, henset til spændingsniveauet og den kategori af kunder, som elektriciteten skal leveres til, i henhold til artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv 2009/72, skal kvalificeres som et distributionssystem, kan betingelsen om, at dette distributionssystem ejes af dets operatør, ikke bevirke, at dette system ikke er omfattet af forpligtelsen til at overholde de bestemmelser i dette direktiv, der gælder for operatøren.
- 72 I denne henseende bemærkes, at Domstolen allerede har anerkendt, at medlemsstaterne ikke kan placere systemer, der falder ind under anvendelsesområdet for dette direktiv, i en anden kategori af distributionssystemer end dem, der er udtrykkeligt fastsat i direktivet, bl.a. med henblik på at indrømme dem fritagelser, der ikke er fastsat i direktivet (jf. i denne retning dom af 28.11.2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 og C-273/17, EU:C:2018:961, præmis 48).
- 73 En medlemsstat kan således ikke udelukke et system, der ved høj-, mellem- og lavspænding leverer elektricitet, der er beregnet for salg til grossister eller endelige kunder, fra begrebet distributionssystem udelukkende af den grund, at operatøren af dette system ikke er ejeren heraf.
- 74 Som generaladvokaten har anført i punkt 82 og 83 i forslaget til afgørelse, kan betingelsen om, at distributionssystemet ejes af operatøren heraf, i øvrigt ikke føre til, at denne operatør tildeles et tidsubegrænset monopol på distribution af elektricitet i et bestemt område på grund af den adgangsbarriere, som denne betingelse kunne udgøre for tredjeparter. Det påhviler imidlertid den forelæggende ret at bedømme, om den pågældende betingelse kan have sådanne konsekvenser.
- 75 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første og det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 2, nr. 3) og 5), i direktiv 2009/72 skal fortolkes således, at:
- de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter transformation af elektrisk spænding for at muliggøre overgang fra højspænding til mellemspænding er omfattet af et elektricitetstransmissionssystem;
 - de er derimod til hinder for en sådan lovgivning, der definerer begreberne »elektricitetstransmissionssystem« og »elektricitetsdistributionssystem« ikke alene på baggrund af kriteriet om spændingsniveauet, men også på baggrund af ejendomsretten til de aktiver, der benyttes til at udøve de respektive aktiviteter transmission og distribution.
- 76 Denne fortolkning berører imidlertid ikke dels anvendelsen af direktivets artikel 17, stk. 1, litra a), hvorefter en uafhængig transmissionssystemoperatør skal være ejer af dette system, dels medlemsstaternes ret til at pålægge en distributionssystemoperatør forpligtelsen til at være ejer af dette system, forudsat at denne betingelse ikke udgør en hindring for opfyldelsen af det med dette direktiv forfulgte mål, særligt ved at fritage et sådant system for forpligtelsen til at overholde de regler, som finder anvendelse på det i medfør heraf, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Det andet spørgsmål

- 77 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 2009/72 skal fortolkes således, at en bruger, som er tilsluttet et elektricitets systems mellemspændingsanordning, nødvendigvis skal betragtes som kunde hos den distributionssystemoperatør, der har enelicens til distribution af elektricitet inden for det pågældende område, selv om sidstnævnte ikke er ejer af dette anlæg, og uanset hvilke aftaleforhold der består mellem denne bruger og elektricitetstransmissionssystemoperatøren.
- 78 I denne forbindelse bemærkes, at tredjeparters frie adgang til elektricitetsdistributions- og elektricitetstransmissionssystemer, der er indført ved artikel 32, stk. 1, første og andet punktum, i direktiv 2009/72, som allerede bemærket i nærværende doms præmis 41, udgør en af de væsentlige foranstaltninger, som medlemsstaterne skal træffe til gennemførelse af det indre marked for elektricitet.
- 79 Denne adgangsret er nært forbundet med forbrugeres ret til frit at vælge leverandør og leverandørers ret til frit at levere til deres kunder således, at for at forbrugerne frit kan vælge leverandør, skal sidstnævnte have adgang til de forskellige transmissions- og distributionssystemer, som leder elektriciteten til kunderne (jf. analogt dom af 22.5.2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, præmis 43, og af 9.10.2008, Sabatauskas m.fl., C-239/07, EU:C:2008:551, præmis 33 og 43).
- 80 I overensstemmelse med artikel 32, stk. 1, i direktiv 2009/72, skal netadgang være baseret på ikke-diskriminerende, gennemsigtige og objektive kriterier samt på tariffer, der offentliggøres, inden de træder i kraft, og ikke være vilkårlig (jf. analogt dom af 9.10.2008, Sabatauskas m.fl., C-239/07, EU:C:2008:551, præmis 46).
- 81 Det følger heraf, at bestemmelsen overlader det til de enkelte medlemsstater at træffe de nødvendige foranstaltninger på grundlag heraf, idet disse i overensstemmelse med artikel 288 TEUF har kompetence til at bestemme form og midler med henblik på at indføre en ordning for tredjeparters adgang til transmissions- eller distributionssystemerne, forudsat de er i overensstemmelse med princippet om fri adgang til disse systemer og med de i dette direktiv fastsatte undtagelser og fravigelser (jf. i denne retning dom af 28.11.2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 og C-273/17, EU:C:2018:961, præmis 56).
- 82 Det skal i øvrigt bemærkes, at de i artikel 32, stk. 1, i direktiv 2009/72 fastsatte forpligtelser for medlemsstaterne udelukkende vedrører adgangen til systemerne og ikke tilslutningen hertil, svarende til den fysiske tilslutning til systemerne (jf. i denne retning dom af 9.10.2008, Sabatauskas m.fl., C-239/07, EU:C:2008:551, præmis 42).
- 83 Retten for kunder til frit at vælge deres leverandør som omhandlet i denne bestemmelse er således sikret både i det tilfælde, hvor leverandøren tilslutter kunder til et transmissionssystem, og når denne tilslutning forbinder dem til et distributionssystem (dom af 9.10.2008, Sabatauskas m.fl., C-239/07, EU:C:2008:551, præmis 43).
- 84 Det følger heraf, at medlemsstaterne har en skønsmargen med henblik på at orientere systembrugerne mod den ene eller den anden type system og følgelig med henblik på at bestemme, hvilken type system en tilslutning skal foretages til, dog på betingelse af, at denne tilslutning sker på ikke-diskriminerende og objektive betingelser. Brugere har derfor ikke ret til frit at vælge, hvilken type system de ønsker at tilslutte sig (jf. i denne retning dom af 9.10.2008, Sabatauskas m.fl., C-239/07, EU:C:2008:551, præmis 46-49).

- 85 I den foreliggende sag fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at den i hovedsagen omhandlede bruger har anmodet om tilslutning til elektricitetstransmissionssystemet med henvisning til, at det er tilsluttet en mellemspændingsanordning integreret i et anlæg, der transformerer elektrisk spænding for at muliggøre overgang fra højspænding til mellemspænding, i det omfang en sådan transformation efter national ret er omfattet af dette transmissionssystems aktivitet.
- 86 Det er i denne henseende allerede blevet fastslået i nærværende doms præmis 53 og 54, at det fremgår af artikel 2, nr. 4) og 6), i direktiv 2009/72, at medlemsstaterne ved udnyttelsen af den skønsmargen, som de har ifølge dette direktiv, frit kan bestemme, om sammenkoblingspunkterne mellem et elektricitetstransmissionssystem og et elektricitetsdistributionssystem er en del af den ene eller den anden type af system, således at medlemsstaterne kan fastsætte, at transformation af elektrisk spænding for at muliggøre overgang fra højspænding til mellemspænding er omfattet af et elektricitetstransmissionssystems aktivitet.
- 87 Under disse omstændigheder fremgår det, at en tilslutning af en bruger som den i hovedsagen omhandlede til elektricitetstransmissionssystemet kan anses for at være støttet på objektive og ikke-diskriminerende begrundelser, eftersom denne bruger er tilsluttet en mellemspændingsanordning, der i overensstemmelse med direktiv 2009/72 og national ret er omfattet af dette transmissionssystems aktivitet.
- 88 Det følger heraf, at dette direktiv ikke er til hinder for, at en sådan bruger i en sag som den i hovedsagen omhandlede anses for at være tilsluttet elektricitetstransmissionssystemet.
- 89 Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret at efterprøve, om den pågældende anordning faktisk udgør en del af – således som det synes at fremgå af de for Domstolen fremlagte oplysninger og af forhandlingerne i retsmødet – den elektriske understation, som er omfattet af elektricitetstransmissionssystemet og derfor ikke udgør et element uden for dette system, som er en del af distributionssystemet.
- 90 Det er under alle omstændigheder ikke relevant i denne henseende, således som det fremgår af besvarelsen af det første og det tredje spørgsmål, især nærværende doms præmis 71, om de respektive distributions- og transmissionssystemoperatører er ejer af det omhandlede system, idet denne omstændighed ikke kan fratage det pågældende system dets karakter af distributionssystem eller transmissionssystem som omhandlet i direktiv 2009/72.
- 91 Det andet spørgsmål skal derfor besvares med, at direktiv 2009/72, navnlig dets artikel 2, nr. 3)-6), og artikel 32, stk. 1, skal fortolkes således, at en bruger, som er tilsluttet et elektricitetssystems mellemspændingsanordning, ikke nødvendigvis skal betragtes som kunde hos den elektricitetsdistributionssystemoperatør, der har enelicens til distribution af elektricitet inden for det pågældende område, uanset hvilke aftaleforhold der består mellem denne bruger og elektricitetstransmissionssystemoperatøren, idet en sådan bruger kan betragtes som elektricitetstransmissionssystemets kunde, når vedkommende er forbundet med en mellemspændingsanordning, der, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, er en del af en elektrisk understation, hvis aktivitet, der består i transformation af elektrisk spænding for at muliggøre overgang fra højspænding til mellemspænding, er omfattet af dette systems aktivitet.

Sagsomkostninger

- 92 Da sagen i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 2, nr. 3) og 5), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/72/EF af 13. juli 2009 om fælles regler for det indre marked for elektricitet og om ophævelse af direktiv 2003/54/EF skal fortolkes således, at
 - de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter transformation af elektrisk spænding for at muliggøre overgang fra højspænding til mellemspænding er omfattet af et elektricitetstransmissionssystem
 - de er derimod til hinder for en sådan lovgivning, der definerer begreberne »elektricitetstransmissionssystem« og »elektricitetsdistributionssystem« ikke alene på baggrund af kriteriet om spændingsniveauet, men også på baggrund af ejendomsretten til de aktiver, der benyttes til at udøve de respektive aktiviteter transmission og distribution.

Denne fortolkning berører imidlertid ikke dels anvendelsen af direktivets artikel 17, stk. 1, litra a), hvorefter en uafhængig transmissionssystemoperatør skal være ejer af dette system, dels medlemsstaternes ret til at pålægge distributionssystemoperatøren forpligtelsen til at være ejer af dette system, forudsat at denne betingelse ikke udgør en hindring for opfyldelsen af det med dette direktiv forfulgte mål, særligt ved at fritage et sådant system for forpligtelsen til at overholde de regler, som finder anvendelse på det i medfør heraf, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

- 2) Direktiv 2009/72, navnlig dets artikel 2, nr. 3)-6), og artikel 32, stk. 1, skal fortolkes således, en bruger, som er tilsluttet et elektricitetssystems mellemspændingsanordning, ikke nødvendigvis skal betragtes som kunde hos den distributionssystemoperatør, der har enelicens til distribution af elektricitet inden for det pågældende område, uanset hvilke aftaleforhold der består mellem denne bruger og elektricitetstransmissionssystemoperatøren, idet en sådan bruger kan betragtes som elektricitetstransmissionssystemets kunde, når vedkommende er forbundet med en mellemspændingsanordning, der, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, er en del af en elektrisk understation, hvis aktivitet, der består i transformation af elektrisk spænding for at muliggøre overgang fra højspænding til mellemspænding, er omfattet af dette systems aktivitet.

Underskrifter